

Dấu Lặng

Giáo Sư Đào Kim Phụng

I. Ivanovic-WAVES OF THE DANUBE

<http://www.youtube.com/watch?v=gxTWS5w1ztk>

Điệu nhạc dồn dập tuôn chảy cuộn cuộn như thác đổ bỗng ngừng lại trong một giây ngắn ngủi đủ để kéo tôi về với thực tại, cho tôi kịp nhận ra mình vừa bị cuốn mất hút trong làn sóng âm thanh quyến rũ tuyệt vời. Nếu không có dấu lặng đó có lẽ tôi sẽ bị trôi dạt không còn đủ sáng suốt để thẩm định cái sức mạnh thần sầu của giọng nhạc nói trên.

Dấu lặng trong nhạc là một dấu nghỉ được dùng để ngắt quãng một giọng nhạc. Nó mời gọi sự chú ý và nâng cao giá trị những nốt nhạc khác. Nó như một cái nền đen làm bật sáng những nốt nhạc nằm cạnh, vì lẽ đó nó là một khoảng không gian cần thiết cho sự cất cánh bay cao của những nốt nhạc trước, sau. Dấu lặng cũng để báo trước một sự đổi thay trong nhịp điệu, âm giai, tiết tấu. Dấu lặng còn nằm ở nhịp cuối của điệu Rumba tình tứ khi mà bước chân còn lững lờ ngập ngừng trước khi bắt đầu một nhịp mới.

Dấu lặng không chỉ xuất hiện trong nhạc, nó hiện diện ở nhiều nơi nhiều chốn.

Trong văn thơ, dấu lặng là dấu phẩy, dấu chấm, dấu than và dấu hỏi. Hãy tưởng tượng một đoạn văn hay đoạn thơ dài không có một dấu phẩy, dấu chấm hay dấu hỏi, dấu than nào. Sự truyền đạt sẽ thất bại, ý tưởng sẽ tối mù, rượt đuổi nhau một cách hỗn độn. Người đọc sẽ đứt hơi, chán nản, bỏ cuộc. Một lời than không có dấu than ở cuối câu, một câu hỏi thiếu vắng dấu hỏi đi kèm sẽ không làm tròn sứ mạng được giao phó.

Trong tình yêu dấu lặng là sự cảm thông sâu đậm, sự hoà nhập trọn vẹn của hai quả tim chợt nhận ra mình đang cùng đập chung một nhịp. Cũng có thể là một nụ hôn đặt lên đôi môi đang hé mở chưa kịp thốt nên lời, vào cái giây phút mà lời nói trở nên thừa thãi. Nó cũng là giọt nước mắt hạnh phúc, để trả lời khi người yêu mình thú nhận đã bị trúng thương của thần Cupid. Những cái nắm tay truyền trao tình yêu và sức sống đầu cần lời nói trao duyên.

Rồi thời gian trôi qua, và mùa đông lạnh lùng đến, dấu lặng có thể là sự nhạt nhòa của một mối tình, là những bước chân âm thầm trên đường vắng, là sự cay đắng bóp nát con tim. Cũng như trong thế giới âm nhạc, dấu lặng này làm tăng

cường độ nỗi khổ niềm đau, có công năng đim chết người trong giây phút. Không một lời giải thích, không một cái vẫy tay giã biệt. Tĩnh mịch, lặng thinh, vô ngôn, không lời.

Thì ra trong tình yêu, dấu lặng được cảm nhận như tia nắng ấm áp chấm dứt cơn mưa lạnh hay một áng mây nặng nề báo hiệu giông bão sắp đến. Nó là chứng nhân cho cái tròn khuyết của vàng trắng, lên xuống của thủy triều, đầy vơi của tình ái. “*Quân hướng Tiêu Tương, ngã hướng Tân*” (Trịnh Cốc). Nhưng cũng chính dấu lặng này nâng ta đứng dậy, cho phép ta lững lững đi giữa cuộc đời, đầu ngừng cao mắt nhìn thẳng.

Trong đạo hay đời sống tâm linh, dấu lặng là sự dừng lại để **thở**: Hơi thở dài và sâu nối liền thân và tâm vào giây phút hiện tại. Dừng lại để **nhìn** ngắm. Nhìn sâu để hiểu, nhìn rõ để thương. Thương mình, thương người và thương hàng cau trước ngõ, bụi chuối sau hè.

Dừng lại để **nghe** rõ những lời đang nói và cả những lời chưa nói vì bị uất nghẹn ở bên trong. Dừng lại để **thấy** dấu vết thời gian trên gương mặt phong trần, nhận ra mái tóc đã pha màu sương tuyết, và cảm được nỗi kinh hoàng lo sợ khi nhà còn xa mà nắng chiều sắp tắt. “*Vĩnh vi lãng dăng phong trần khách. Nhật viễn gia hương vạn lý trình*” (Trần thái Tông).

Dấu lặng còn là sự dừng lại để suy tư, xét đoán. Nếu chúng ta cứ bị cuốn trôi theo giòng đời không có cơ hội dừng lại để tự hỏi mình là ai, đến đây làm chi, đang đi về đâu ... thì chẳng khác nào như một cỗ xe đang lao vào cõi mịt mù không định hướng và trước mặt có thể là một vực sâu thăm thẳm. Hãy tìm giải đáp cho những câu hỏi trên đây để dành lại quyền tự chủ và vạch cho mình một con đường đi sáng sủa.

Dừng lại để quay về, để chấm dứt sự dong ruổi, tìm cầu, để nhận ra hạnh phúc đang có mặt bây giờ và ở đây, nơi tâm thân nằm uẩn bọ bèo này. Hạnh phúc không nằm trước mặt, trong ngày mai, không do tình ái, tiền tài, danh vọng mang đến. Những thứ này đến rồi đi, chưa từng hứa hẹn trung thành gắn bó với ai cả. Đuổi theo chúng nó là đuổi theo cái bóng của hạnh phúc, là phụ rẫy những gì mình đang có trong tay, cam phận kẻ nô lệ tiền tài, trọn đời ăn mày tình yêu, danh vọng.

Dừng lại để “ngộ” ra là tất cả mọi hiện tượng tâm lý, sinh lý, vật lý đều do đủ duyên mà kết thành nên khi thiếu duyên thì tan rã. Điều quan trọng cần phải nhận ra: ta là thượng đế của ta, là nhân duyên quyết định sự hợp tan, thành bại đó. Nếu

không nhận ra được điều này thì ít nhất cũng có thể chép miệng rên ư ừ, “Đời tôi cô đơn nên yêu ai cũng dở dang. Đời tôi cô đơn nên yêu ai cũng không thành” rồi bỏ đi tầm thây vì đại đột tự kết liễu mạng sống quý báu của mình. Cái mạng sống mà lẽ ra phải được dùng làm con thuyền đưa ta đến bến bờ giải thoát.

Dấu lặng còn là sự dừng lại đưa đến một cuộc đổi thay vận mạng. Hãy tưởng tượng một người đang đứng trên đồi cao sắp buông mình vào vực thẳm, bỗng dừng lại vì tiếng gọi sâu hun hút ở bên trong và bừng tỉnh nhận ra sự điên rồ của mình. Hay một người trong cơn nóng giận điên cuồng tay dao đang hạ xuống bỗng lặng người buông rơi con dao oan nghiệt. Hào quang của tuệ giác trong phút giây cực kỳ nghiêm trọng đó đã chấm dứt những hành động vội vàng thiếu suy nghĩ. Dấu lặng diệu dụng này đã xảy ra khi bức tường Bá Linh sụp đổ, những người lính gác lẽ ra phải nổ súng vào đám biểu tình, đã buông khí giới gia nhập làn sóng người khao khát tự do, quyết tâm thay thời đổi vận.

Trong vòng luân hồi dấu lặng là cái chết chấm dứt kiếp này để bắt đầu kiếp khác. Trong lộ trình tâm của Vi Diệu pháp (1), nó là giai đoạn cực kỳ quan trọng để kịp thời kết thúc sự tạo nghiệp. Trong Thập Nhị Nhân Duyên (2) nó là một lối thoát khỏi luân hồi sinh tử, là nơi xiềng xích có thể tháo gỡ.

Trong đạo, dấu lặng là những phút bình yên khi ta quay về với bản tâm thanh tịnh (3), sống trong giây phút hiện tại, với sự nhận biết rõ ràng sáng tỏ của chánh niệm, vắng mặt quá khứ lẫn tương lai. Chỉ còn hơi thở thư thả vào ra, nhẹ như tơ trời, êm như gió thoảng.

Mục tiêu của ta là làm thế nào kéo dài dấu lặng này để nó có thể bao trùm cuộc sống của ta bất kể ngày đêm, trong mọi hoạt động và trong cả bốn uy nghi đi, đứng, nằm, ngồi. Giây phút tĩnh lặng này nếu được duy trì có thể xóa nhòa không gian và thời gian, triệt tiêu khổ đau cùng hạnh phúc. Có người sẽ bất bình phản đối vì muốn được hạnh phúc triền miên nhưng ngấm lại cho cùng hạnh phúc nào không có bóng dáng khổ đau ẩn hiện, nâng ta lên đim ta xuống như đám lục bình nổi trôi trên dòng sông cảm thọ.

Khoảng lặng bình yên trong bản tâm thanh tịnh là không gian vô cùng, thời gian vô tận, là sự sống miên viễn, bất sinh bất diệt, vô khứ vô lai.

Vienna 12/06/2013

Chú Thích:

1. Vi Diệu Pháp (của Nam Tông) hay Duy Thức Học (của Bắc Tông) là môn học về các loại tâm, sự vận hành của Tâm và Đạo, Quả. Lộ trình tâm là một phần nhỏ của môn học này, trình bày tiến trình sinh diệt của tâm. Con đường giải thoát nằm giữa giai đoạn Tâm Phân Đoán (Votthapana) và Tâm Đồng Tốc (Javana). Chính nơi này ta có sự lựa chọn để làm thăng hoa đời sống của mình hoặc để mặc cho nó trầm luân.
2. Thập nhị nhân duyên: Mười hai nhân duyên dẫn đến sự luân hồi sinh tử: vô minh, hành, thức, danh sắc, lục nhập, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sinh, lão tử. Trong chuỗi sinh tử luân hồi này, lối thoát nằm giữa thọ và ái. Ta có thể có cảm thọ nhưng là thứ cảm thọ có trí tuệ và lòng trắc ẩn đi kèm chứ không phải loại cảm thọ vương mắc, đắm chìm trong ái nhiễm.
3. Bản Tâm thanh tịnh còn được gọi là chân tâm, Phật tánh, bản lai diện mục hay giản dị là tâm Phật. Đó là tâm vô phân biệt, tự có trong mỗi người. Cái nhận biết sáng tỏ hiện tiền, thấy sao biết vậy (như thị – as is), không phán xét, không tiếng thì thầm thêm bớt của ý thức chen vào.